ISSN No:. 3049-2807(Online), Volume No:. I, Issue No:. II, APRIL-JUNE 2025

ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ: ଏକ ବିଚାର ବିମର୍ଶ

ବିପଦ କୁମାର ବାରିକ

ଗବେଷକ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ, ଫକୀରମୋହନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବ୍ୟାସବିହାର , ବାଲେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ବୈଶ୍ରବଣୀ ଉପନ୍ୟାସର ସ୍ରଷ୍ଟା । ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବରିଷ୍ଠ ଔପନ୍ୟାସିକା ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଏଯାବତ୍ ପ୍ରକାଶିତ ସମଗ୍ର ଉପନ୍ୟାସକୁ ଗବେଷକର ଗବେଷଣା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ନେଇ ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ପଦ୍ଧତିରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ହେଲା ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସକୁ ନାରୀବାଦୀ ଚିନ୍ତା ଚେତନା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରାଜନୀତିକ, ମିଥର ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୂଲ୍ୟାୟନ, ବିସ୍ଥାପନ, ଜଗତୀକରଣ, ପ୍ରେମ ମୂଳକ, ସ୍ଥିତିବାଦ ଦର୍ଶନ, ଶ୍ରେଣୀସଂଘର୍ଷ, ମାର୍କ୍ସବାଦ ଓ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ଐତିହାସିକ ତଥା ଆର୍ଥନୀତିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମିକୁ ନେଇ ତାଙ୍କର ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା କରିଯିବ ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ : ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା, ମିଥର ନବନିର୍ମାଣ, ଅସହାୟତା, ବିଶ୍ୱାୟନ, ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ, ବ୍ୟକ୍ତିକୈନ୍ଦ୍ରିକ

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତ ଜଗତରେ ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀ ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଲେଖିକା ଭାବରେ ପରିଚିତ। ସେ ଏକା ଧାରରେ ଔପନ୍ୟାସିକା, ଗାଳ୍ପିକା, କବି ଓ ସମାଲୋଚିକା ଭାବରେ ପାଠକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜର ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି କରି କରିପାରିଛନ୍ତି । ମାନବବାଦର ମାର୍ମିକ ଉଚ୍ଚାରଣ, ଜୀବନବୋଧର ଅଦମ୍ୟ ଆବେଗ ଓ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାର ଅନାବିଳ ସ୍ଫୁରଣ ତାଙ୍କ ନାରୀକୈନ୍ଦ୍ରିକ ଉପନ୍ୟାସର ଭୂମି ଓ ଭୂମି ଭୂମିକା। ନାରୀ -ଚରିତ୍ରର ସଫଳ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଉଦ୍‌ବେଳନର ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଅବତାରଣା ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସର ବିଶେଷ ଦିଗ। 'ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଏଠି ନୁହେଁ ଉପନ୍ୟାସଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି 'ମୁଁ ଯୁଦ୍ଧ ଚାହେଁ ଉପନ୍ୟାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ଛବିଶ୍ ଖଣ୍ଡ ଉପନ୍ୟାସର ତାଙ୍କର ବ୍ୟାପ୍ତି ଓ ଦୀପ୍ତି । ମମତାମୟୀଙ୍କ 'ବୈଶ୍ରବଣୀ' ଉପନ୍ୟାସ ରାମାୟଣବନ୍ଦିତ ଖଳନାୟିକା ସୂର୍ପଣଖା ଚରିତ୍ରର ଏକ କୋମଳ ମାନବୀୟ ସତ୍ତାର ମନୋଜ୍ଞ ଅନ୍ତଦୋଳନ । ଏହି ପୁସ୍ତକ ପାଇଁ ସେ ୨୦୧୦ ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀଦ୍ୱାରା ପୁରସ୍କୃତ। ବୃତ୍ତିରେ ଅଧ୍ୟାପିକା ଥିବା ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀ ବର୍ତ୍ତମାନ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଜବାହାର ନବୋଦୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ । ଯଦିବା ଅଧ୍ୟାପନା ତାଙ୍କର ପେଶା, ତେବେ ଲେଖିବା ହେଉଛି ତାଙ୍କର ନିଶା। ସେ ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପ, କବିତା, ପ୍ରବନ୍ଧ, ସମାଲୋଚନା ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରି ସଫଳ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ପୁସ୍ତକ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :-

ଗଳ୍ପ ସଙ୍କଳନ- ନିବିଡ଼ ନିର୍ଜନତା, ଛିନ୍ନମସ୍ତା, ଶତାବ୍ଦୀର ନୀଳପକ୍ଷୀ, ଦିହାତ ମାଟିର ଭୂଗୋଳ, ବଜାର, ଭୋକର ରଙ୍ଗ ସାଦା, ଶ୍ରେଷ୍ଠଗଳ୍ପ, ଏକ୍ସ ଫେକ୍ଟର, ଅନୁତ୍ତରିତ, କ୍ଷିତିଜ୍ ଯେ ନେହିଁ, ନିର୍ବାଚିତ ଗଳ୍ପ, ଏକତରଫା, ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର, ଦି ଗ୍ରୀନ୍ ମାଇଲ୍ ଏଣ୍ଡ ଅଦରଷ୍ଟୋରୀ,

ISSN No:. 3049-2807(Online), Volume No:. I, Issue No:. II, APRIL-JUNE 2025

ଗହନବନେ ।

କବିତା ସଙ୍କଳନ- ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଜୀବନ, ଧୂଆଁର ଜ୍ୟାମିତି, ଇଶ୍ୱରୀ ଏକ୍ ଜିନ୍ଦେଗୀ (ହିନ୍ଦୀ ଅନୁବାଦ), ପକ୍ଷୀଣୀ, ନାରୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା, ଫିନିକ୍ସ, ଫେମିନିଟି (ଇଂରାଜୀ ଅନୁବାଦ) ।

ଉପନ୍ୟାସ ସଂକଳନ- 'ଦିଗବଳୟ ଏଠି ନୁହେଁ', 'ସାରାଂଶ', 'ବୈଶ୍ରବଣୀ', 'ହୋମୋସାପିଏନ୍‌ସ', 'ଯଦି ରୁତୁ ବଦଳେ', 'ଅନିନ୍ଦିତାର ଡାଏରୀ', 'ସରୀସୃପ', 'ଦୁର୍ଗ ତଥାପି ଭାଙ୍ଗେ ନାହିଁ, 'ବନ୍ଧନୀ', 'ସ୍ଥିତି ସଂହିତା', 'କ୍ୟାମ୍ପସ୍ କ୍ୟାମ୍ପସ୍', 'ଜିରୋ', 'ଭୂମୀ' 'ଧାରା ଏକୋଇଶ', 'ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରେ ସାତରାତି', 'ଫର୍ଚ୍ଚା', 'ଅଂଶୀ', 'ଶୂନ୍ୟଦେହୀ' 'ମରୁଦ୍ରୋହ', 'ଲୁହା', 'ନିଆଁ' 'ରାଣୀ', 'ଇଭ୍', 'ଅନ୍ଧ ରବିବାର', 'ଭଉଁରୀ', 'ମୁଁ ଯୁଦ୍ଧ ଚାହେଁ' ଆଦି ଉପନ୍ୟାସ ରଚିତ ହୋଇଅଛି ।

ପୁରସ୍କାର ଓ ସମ୍ମାନ- ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ପୁରସ୍କାର - ୨୦୧୦ ମସିହାରେ ବୈଶ୍ରବଣୀ ଉପନ୍ୟାସ ପାଇଁ ପୁରସ୍କୃତ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ପୁସ୍ତକ ମେଳା ପୁରସ୍କାର- ୨୦୦୬, ଟାଇମପାସ୍ ବୁକର୍- ୨୦୧୦, ଅଦ୍ୱୈତ କଥାସମ୍ମାନ- ୨୦୧୦, କଳିଙ୍ଗପ୍ରଭା ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମାନ ୨୦୦୯, ଅମୃତାୟନ ଉପନ୍ୟାସ ସମ୍ମାନ- ୨୦୦୯, ସାହିତ୍ୟ ଦର୍ପଣ ସମ୍ମାନ- ୨୦୧୬, ଷ୍ଟୋରିମିରର ବେଷ୍ଟ ରାଇଟର - ୨୦୧୬, ଇଶ୍ୱରଚନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମାନ- ୨୦୧୭, କଥାକଳିକା ସମ୍ମାନ- ୨୦୧୮, ଓଡିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମାନ- ୨୦୧୦, ବାସନ୍ତୀ ନାୟକ ଗଳ୍ପ ପୁରସ୍କାର- ୨୦୦୮, କୋରେଇ ଲେଖିକା ସମ୍ମାନ- ୨୦୧୮, ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ସମ୍ମାନ- ୨୦୧୭ ଆଦି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସଂଗଠନ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀ ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଉପନ୍ୟାସର ସଫଳତା ଭାବ ବୈଚିତ୍ର ଉପରେ ବହୁଭାବରେ ନିର୍ଭର କରେ । ମଣିଷ ମନକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେବାଲାଗି ଆବେଗପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାବସ୍ତୁଟିଏ ଥିଲେ ପାଠକ ସମାଜର ଉପନ୍ୟାସ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇଉଠେ । ଆଲୋଚନାର ସହଜାତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କର ଉପନ୍ୟାସର ଭାବଭୂମିକୁ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

ମିଥର ନବନିର୍ମାଣ:

ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ମିଥ୍ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଲାଭ ପାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ପୌରାଣିକ ମିଥ୍ ଉପନ୍ୟାସ ପରଂପରାରେ 'ବୈଶ୍ରବଣୀ: ସୂର୍ପଣଖାର ସୁପ୍ତ ଇସ୍ତାହାର' (୨୦୦୯) ଏକ ଅନନ୍ୟ ସଂଯୋଗ । ଯେଉଁଠି ରାମାୟଣୀୟ ମିଥ୍ ଚରିତ୍ର ସୂର୍ପଣଖାର ରୂପାନ୍ତରଣ ଘଟିଚି ବୈଶ୍ରବଣୀ ଭାବେ; ଯିଏ ନାରୀସ୍ଥିତି ଓ ଅଧିକାର ନେଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ! ଯା ଭିତରେ ରହିଚି ଅସରନ୍ତି ସମ୍ବେଦନା; ରାକ୍ଷସୀ ହେଲେ ବି ଯା' ଭିତରେ ଭରି ରହିଚି ସଭ୍ୟତା ପ୍ରତି ସକରାତ୍ମକ ଅନୁଚିନ୍ତା ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅବବୋଧ । ଯିଏ ଜିଇବାକୁ ଚାହୁଁଚି ପ୍ରେମଭରା ଜ୍ୟୋସ୍ନା ତାରକିତ ରମଣୀୟ ରାତି; କିନ୍ତୁ ତା' ହାତରୁ ପ୍ରତିଥର ଖସିଯାଉଚି ସମ୍ଭାବନା; ଆଶଙ୍କାର ଘନଘୋର ଦୁର୍ଗମତା ଭଳି ! ସେଇ କ୍ଷୋଭ ଓ ହତାଶା ଭିତରେ ସେ ପ୍ରତିଥର ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଚି ଯେ ପୁରୁଷତାନ୍ତ୍ରିକ ଅହଂକାରଦ୍ୱାରା ଚୂରମାର ହୋଇଚି ସ୍ୱପ୍ନନୀଡ଼ ! ତା'ରି ବିରୁଦ୍ଧରେ ହିଁ ଏ ବୈଶ୍ରବଣୀ ଖୋଲିଛି ତା'ର ମୁହଁ ଏବଂ ଆହ୍ୱାନ କରିଚି ସମଗ୍ର ପୁରୁଷଜାତିକୁ ଆଉ ଚେତେଇବାକୁ ଚାହିଁଚି ନାରୀର ଅସ୍ମିତା ! ଆଙ୍ଗୋତ୍‌ଥାନ ଚାହିଁଚି ନାରୀତ୍ୱର । 'ମିଥ୍' ନେଇ ପାଠକ ସଚେତନ ଥିବାରୁ ପରିଣତିର ଉତ୍କଣ୍ଠା ନ ଥାଏ ବୋଲି ଅନେକ ସମୟରେ ଭାବିଥାନ୍ତି ସମସ୍ତେ ! କିନ୍ତୁ ସୂର୍ପଣଖାର ମିଥ୍ ପରିଣତିଟି କ'ଣ ? କ'ଣ ଘଟିଚି ତା'ର ଜୀବନ ପରିଧିରେ ଏତେସବୁ ମନସ୍ତାପ ସତ୍ତ୍ୱେ; ଏତେ ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ ପରେ କିଭଳି ପୁଣି ଜିଇ ଉଠିବ ସେ ! ତାହା ହିଁ ଏଭଳି ଉପନ୍ୟାସର ଉତ୍କଣ୍ଠା। 'ମିଥ୍'ର ଏଭଳି ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ବେଳେ

ଅନେକ ସୃଷ୍ଟି ବି ହୁଅନ୍ତି ନୂଆ ମିଥ୍ ଚରିତ୍ର । ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଦେଖି ନ ଥିଲୁ କେବେ ପୁରାଣର ପରିଧିରେ ଏବଂ ଦେଖିନଥିଲୁ ସେଭଳି 'ମିଥ୍ୟାକାଲ୍ ଥିମ୍'କୁ । ତେଣୁ ସେସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୁରାଣର ସୂର୍ପଣଖା ଚରିତ୍ରର ମାଧ୍ୟମରେ ବୈଶ୍ରବଣୀ ଅନନ୍ୟ।

ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା:

ଆଦିମକାଳରୁ ଭାରତବର୍ଷରେ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଏକାଠି ବସବାସ କରି ଆସୁଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଇସଲାମ୍, ଇସ୍ରାଏଲ ଆଗମନ ସହିତ ସଙ୍ଘର୍ଷ ଓ ରକ୍ତପାତର କାହାଣୀ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ମତ ଓ ଦର୍ଶନରେ ଭେଦ ଆଗରୁ ଶାସ୍ତ୍ରାୟତ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ସମୟରେ, ତାହା ହତ୍ୟା ଓ ଧ୍ୱଂସର ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ମଧ୍ୟରେ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମୟରେ ଏକ ବିରାଟ ସଂକଟ ଦେଖାଦେଇଛି । ନିକଟ ଅତୀତରେ ଭଦ୍ରକ ସହରରେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ୍ ଦଙ୍ଗାକୁ ଆଧାର କରି ତାଙ୍କର 'ଫର୍ଚ୍ଚା' ଉପନ୍ୟାସ ଏକ ନବଦିଗନ୍ତ ଉନ୍ମୋଚିତ କରେ । ରକ୍ତପାତ ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି ଓ ମୈତ୍ରୀର ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରକାଶକରି ଉପନ୍ୟାସିକା ମାନବିକତାର ଜୟଗାନ କରିଛନ୍ତି । ସେହିଭଳି ଭାବରେ ଲେଖିକାଙ୍କ 'ରାଣୀ' ଉପନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି। ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମୟରେ ନୟାଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ଘଟିଥିବା ପରୀ ଘଟଣାକୁ ନେଇ ତାଙ୍କର ରାଣୀ ଉପନ୍ୟାସ ରଚିତ । ରାଣୀ ଘଟଣାର ତିନି ମାସ ଭିତରେ ହଜିଯାଇଥିବା ତିନି ଜଣ କନ୍ୟା ଶିଶୁଙ୍କ ଅପହରଣ ଏହିପରି ହୋଇଛି । ଘର ପାଖରେ କୁନି ଝିଅଟି ଖେଳୁଥିବ। କିଛି ଘଣ୍ଟା ପରେ ଖୋଜା ହେଲାବେଳକୁ ସେ ଆଉ ନଥିବ । ଘରଲୋକ ଖୋଜିଖୋଜି ନୟାନ୍ତ ହେଇପଡ଼ିବେ, ନପାଇ ପୁଲିସ୍ ଥାନାରେ ଯାଇ ରିପୋର୍ଟ୍ ଲେଖେଇବେ। ଚାରି କି ପାଂଚ ଦିନ ପରେ ଘର ପାଖ ପୋଖରୀ କି ? ପାଖ ଜଂଗଲରୁ ଶିଶୁର ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ କଟା ହୋଇଥିବା ଶବ ମିଳିବ। ଏହି ଭଳି ଏକ ନୃସଂଶ ଓ ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସୁ ଘଟଣା ତାଙ୍କ ରାଣୀ ଉପନ୍ୟାସର କଥାବସ୍ତୁ ।

ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ଅନୈତିକ ଓ ଅବାଞ୍ଛିତ ପରିବେଶ:

ଭାରତବର୍ଷର ଦୁର୍ନୀତି ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟାପିଯାଇଛି । ଏପରିକି ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବାଦପଡ଼ିନାହିଁ । ଅର୍ଥନୀତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ ଜ୍ଞାନ, ଚରିତ୍ର, ଶିଳତା ମଧ୍ୟରେ ଏହା କୀଟପ୍ରାୟ ପ୍ରକାଶକରି ଶୈକ୍ଷିକ ପରିବେଶ ଧ୍ୱଂସକରି ପକାନ୍ତି । ଗବେଷଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ତୋଷଣ ବ୍ୟଭିଚାରିକ ଆଦିକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ 'କ୍ୟାମ୍ପସ୍ କ୍ୟାମ୍ପସ୍' ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ଅସହାୟତା:

ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଜୀବନଧାରାର ପ୍ରତିଫଳନ ଆମେ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛୁ- ଯାହାର ଅନ୍ୟନାମ ଭାବେ ଆମେ 'ଅସହାୟତା'କୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା । ସବୁକିଛି ଥାଇ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ନିଃସଙ୍ଗତା ଭୋଗ କରୁଛି । ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ନଥିବାର ଅନୁଭବ ପାଉଛି । ତା' ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଅନନ୍ୟ ଅନୁଭବକୁ ନେଇ ଔପନ୍ୟାସିକା ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀ ନିଜ ଉପନ୍ୟାସରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । 'ଅନିନ୍ଦିତାର ଡାଏରୀ', 'ସାରାଂଶ', 'ହୋମୋସାପିଏନ୍‌ସ', 'ଯଦି ଋତୁ ବଦଳେ' ଆଦି ଉପନ୍ୟାସରେ ଆମେ ଏହି ଅସହାୟତାର ପରିଚୟ ମିଳିଥାଏ । ଜୀବନର ସାରାଂଶ ଖୋଜୁଥିବା ଗୋଟାଏ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଆକୁଳତା ହିଁ 'ସାରାଂଶ' ଉପନ୍ୟାସର ଭାବ ପକ୍ଷ । ନାୟିକା 'ଭାବନା' ଓ ଉପନାୟିକା 'ତାରା'ର ଜୀବନାୟନ ହେଉଛି ସମ୍ପର୍କ ଅନ୍ୱେଷଣର ଦୁଇଟି ବାତାୟନ, ଯେଉଁଠି ପ୍ରତ୍ୟୟିତ ହୋଇଥାଏ, ନିଃସର୍ତ୍ତ ଭଲପାଇବାର ଯୁଗାନ୍ତ ସ୍ୱାକ୍ଷର । ଋଷଭ, ଅମିତ ଓ କମଳ ପ୍ରଭୃତି ଚରିତ୍ର, ସେଇଠି ଏକ

ସମ୍ଭାବନାର ପ୍ରିଜିମ୍, ଯେଉଁଠି ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ସମ୍ପର୍କର ଦିଗନ୍ତ । ନାରୀର ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଦମ୍ଭ ପାଖରେ ସତେକି ଉଦ୍ଭାସିତ ହୋଇଥାଏ ସେଇଟିକକ; ଲେଖିକାଙ୍କ ଭାଷାରେ ଯାହାକୁ କୁହାଯାଇପାରେ ଜୀବନର ସାରାଂଶ । ବସ୍ତୁ ମୋହ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥର ସମ୍ଭୋଗ ପ୍ରକୃତରେ ସମ୍ପର୍କର ପରିଭାଷା ନୁହେଁ । ସବୁ ବିଡ଼ମ୍ବନା ଭିତରେ ତଥାପି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ବିଶାଳ ସଂସାର ଭିତରେ ନିଜନିଜ ଢଙ୍ଗରେ ବଞ୍ଚିବାର ନା ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନର ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି । ପ୍ରାପ୍ତିର କାମନାଠୁ ନ ପାଇବାର ନିରାସକ୍ତି ବରଂ ପ୍ରାଣରେ ଅଧିକ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଆଣିଦିଏ । ନିବିଡ଼ ସ୍ୱପ୍ନର ମଧୁରତା ତେଣିକି ଆତ୍ମାକୁ ଆତ୍ମାକୁ କରିଦିଏ ଅଭିଷିକ୍ତ, ଯେଉଁଠି ହାରିଯିବାର ଗ୍ଲାନି ନ ଥାଏ କି ବାହାନା ଓ ହରେଇବାର ଦୁଃଖ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଶ୍ରୀରାଧା କାବ୍ୟରୁ ଗୋଟେ ପଂକ୍ତି ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ପାରେ :- "ପ୍ରାଣ ଯାଉ, ପ୍ରାଣ ରହୁ, ପାଇ ନପାଇବା, ନପାଇ ପାଇବା, ଦୁଃଖ ସୁଖ ଲାଗିଥାଉ। "

ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ 'ହୋମୋସାପିଏନ୍ସ', 'ଯଦି ଋତୁ ବଦଳେ' ଉପନ୍ୟାସରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଏହି ଏକଲାପଣ ଭୋଗିବାର ଚିତ୍ରଟି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସବୁବେଳେ ମଣିଷର ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାପାଇଁ ସଂସାରରେ ଦୁଇଟି ବିକଳ୍ପ ଥାଏ । ଗୋଟିକରେ ଥାଏ ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସମ୍ଭୋଗପାଇଁ ସାଲିସ୍ କରିନେବାର ସାର୍ଜନା । ଏମିତିକା ଜୀବନଟେ ପାଇ ଜୀଇଁ ରହିବାର ଜଞ୍ଜାଳ ଥାଏ – ଏନ୍ତୁଡ଼ିରୁ ମଶାଣି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ଥାଏ ପୀଡ଼ା ଓ ପ୍ରବଞ୍ଚନାର କଷଣ । ଥାଏ ପୁଣି ଅନେକ ଅସମାହିତ ସଂଶୟ, ଯେଉଁଠି ଜୀବନ ପାଲଟିଯାଏ ଗୋଟେ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଯାତ୍ରା ଏବଂ ଜୀବନଯାକ କେବଳ ଅନାବଶ୍ୟକ କଟାଳକୁ ବେତାଳ ଭଳି ଲାଉ କରି ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ ଓ ମଣିଷ ପାଲଟିଯାଏ ଗୋଟେ ବିବଶ ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ! ସେହି ରାସ୍ତାଟି ମନେହୁଏ ସହଜ । ରେବିକା, ସୁହାସିନୀ ଭଳି ଚରିତ୍ରମାନେ ସେଇଠି 'ବାଜି' ଲାଗନ୍ତି – ଅନ୍ୟର ମର୍ଜି ପାଖରେ; ମାତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏଇପ୍ରକାର ଜୀବନ ସୁହାଏ ନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟରେ 'ଦୀକ୍ଷା' ମାନଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନ ସବୁ ଠୁଳ ହୁଏ । ଯେଉଁଠି 'ପ୍ରଭଞ୍ଜନ' ନ ଥାଏ କି ଅମ୍ଳାନ । ଥାଏ ଗୋଟେ ସଂକଳ୍ପ ଓ କିଛି ସ୍ୱପ୍ନ । ଥାଏ ପାଦର ଶକ୍ତି ଓ ମନରେ ଗଭୀର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ । ସେଇଠି ନିର୍ଭରଶୀଳତାର ଦୁଃଖ ନ ଥାଏ କି ପରାଧୀନତାର ପ୍ରପଞ୍ଚପଣ । ଗହଳି ଭିତରେ ସେଇଠି ଏକଲାପଣ ଆଦୌ ଘାରେନାହିଁ । ନିଃସ୍ୱ ମନେ ହୁଏନାହିଁ କି ଲାଗେନାହିଁ ଠକି ହୋଇଗଲା ଭଳି ଆଉ କାହା ପାଖରେ । ବିବଶତା ନ ଥାଏ, ହତାଶା ବି ନ ଥାଏ । ବଞ୍ଚିବାର ବ୍ୟାକୁଳତା ବହଳ ହୁଏ, ଗାଢ଼ ହୁଏ ସ୍ୱପ୍ନ । ସେହି ଟିକକ ଦମ୍ଭିଲାପଣ ନିକଟରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବାର ଆଉ ଭୟ ନ ଥାଏ । ଋତୁ ବି ବଦଳେ ଓ ବଦଳିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ସହଜାତ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ଜୀବନର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ହେଉଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ । ଏହା ପୁଣି ଅବଧାରିତ ଅନିଶ୍ଚିତ । ବିବଶତା ନ ଥିଲେ ସୃଷ୍ଟିର ସୁନ୍ଦରପଣ ନ ଥାଆନ୍ତା କି ଜୀବନରେ ନ ଥା'ନ୍ତା ସରାଗ । ସେ ଶ୍ରୀହରି ହେଉ କି ଶିହରଣ ଅବା ଶିହର ସେମାନେ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି ସର୍ବଦା, ସେହି ସମ୍ଭାବନାର ସମୟଟିକୁ, ଯେଉଁଠି ଥାଏ ଫଗୁଣର ପୁଲକ । 'ଆଦିତ୍ୟ' ଓ 'ମିସେସ୍ ଆଦିତ୍ୟ'ଙ୍କ କ୍ରମିକ କ୍ରୀଡ଼ାରେ 'କାଠିପୁତଳି' ପାଲଟି ଯିବାର ଭାଗ୍ୟକୁ ଭୋଗିବା ହୁଏତ ଗୋଟେ ବାହାନା ହୋଇପାରେ; ମାତ୍ର ତାହା ଅପେକ୍ଷାରେ ହିଁ ଅନ୍ୟ ନାମ କେବଳ । 'ଶ୍ରୀ' ପାଇଁ 'ଋତୁ' ବି ଏକ ସୁରଭିତ ତିଥି ଓ ସେହି ତିଥିର ଆଉ ଗୋଟେ ନାଁ ହୋଇଯାଏ 'ଋତୁ' (ନାୟିକା) । କ୍ରୀତଦାସର ଜୀବନଠୁ ଭଲପାଇବାର ବିମୁଗ୍ଧ ବିଭୋରପଣ ଯେ ଶ୍ରେୟସ୍କର – ଏକଥା ଜାଣନ୍ତି 'ଶ୍ରୀ' ଆଉ 'ଋତୁ' । ବିଶ୍ୱାସ ଟିକକ ଅତୁଟ ରହିଲେ, ଭଲପାଇବା ବି ହୁଏ ଅଧିକ ପ୍ରଗାଢ଼; ତେଣିକି ତିଥି ଆଉ

ISSN No:. 3049-2807(Online), Volume No:. I, Issue No:. II, APRIL-JUNE 2025

ରତୁ ବଦଳିବାର ଅର୍ଥ ନ ଥାଏ କିଛି । 'ସ୍ୟାଡ଼ୋ ମାସୋଜିମ୍'ର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅନୁଶୀଳନରୁ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଛି ଲେଖିକାଙ୍କ ସଦ୍ୟତମ ଉପନ୍ୟାସ 'ଅନିନ୍ଦିତାର ଡାଏରୀ' । ବଞ୍ଚିବାର ଉଦଗ୍ର ଆକୁଳତ ଓ ସମ୍ପର୍କର ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ପରିଭାଷାକୁ ଚିତ୍ରାୟିତ କରିଛନ୍ତି ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ମମତାମୟୀ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଜୀବନର ବିଳାସ – ବିବଶ ମଣିଷକୁ ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ କରିସାରିଛି । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟର ମୋହରେ ମଣିଷ ଭୁଲିଯାଇଛି ସମ୍ପର୍କର ସମ୍ବେଗିକ ମହତ୍ତ୍ୱ। ଉପେକ୍ଷାର ଅନ୍ତର୍ଦହନ କିନ୍ତୁ ଏମିତି ଅସହ୍ୟ ଯେ, ସେଇଠି ବଞ୍ଚିବାର ସବୁ ସରାଗ ମନେହୁଏ ମ୍ଳାନ ଓ ଅନାକର୍ଷଣୀୟ । ସେବେ ବଞ୍ଚିବାର ଆଗ୍ରହତକ ହଜିଯାଏ – ପ୍ରାଣରୁ ଓ ମୃତ ସମ୍ପର୍କର ସମାଧି ଉପରେ ସହାବସ୍ଥାନ ସମ୍ଭବ ହୁଏନା । ତିକ୍ତ ହୋଇଯାଏ ସବୁ ମିଠାପଣ । ମରିଯାଏ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ସରିଯାଏ ସନ୍ଦୀପନର ସୁକୁମାରପଣ । ମମତାମୟୀଙ୍କ ଅଭିଧାନରେ କିନ୍ତୁ ପଳାୟନର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ, ଅଛି ସରାଗ ଶକ୍ତି – ଜୀବନର ସମ୍ମୋହନ । ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ପ୍ରତିକୂଳ ଶକ୍ତି ସହ ଆଖି ମିଳାଇବାର ଦୁରନ୍ତ ବହପ । ଜୀବନକୁ ଯୁଝିବା ଆଉ ପ୍ରତିବନ୍ଧକକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଯିବାର ଏକ ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ହେଉଛି ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସର କଥାଶିଳ୍ପ ।

ବିସ୍ଥାପନ:

ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ସଭ୍ୟତାର ଚରମ ପରିଣତି । ପ୍ରତିଟି ସଭ୍ୟତା ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ମାଧ୍ୟମରେ ବାହ୍ୟ ବିକାଶକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଆରମ୍ଭ କରିବା ଫଳରେ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ବିସ୍ଥାପନ ସମସ୍ୟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ସହର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି, ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା, ନଦୀବନ୍ଧ, କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ଘାଟି ନିର୍ମାଣ ଆଦି ହେତୁ ହେଉଥିବା ବିସ୍ଥାପନକୁ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ସାହିତ୍ୟରେ ରୂପ ଦେବାର ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ମମତାମୟୀଙ୍କର ବିସ୍ଥାପନ ଏବଂ ତଜ୍ଜନିତ ସାମାଜିକ ସଂକଟକୁ ନେଇ ରାଜନିତୀର ପଶାପାଲିରେ ନିମଜିତ 'ଟର୍ଣ୍ଣକୋଟ' ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କର ସଫଳ ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ କରଣ କରୁଥିବା ଉପନ୍ୟାସ 'ସରୀସୃପ' ଏକ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ ଏଥିରେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ନାହିଁ । ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟ ପାଇଁ ଲେଖିକା ଏଥିରେ ଏକ ଆହ୍ୱାନମୂଳକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ସମଗ୍ର ଜୀବନକାଳରେ ଗୋଟିଏ ପରିବାର କେତେଥର ବିସ୍ଥାପିତ ହୋଇପାରିବ । ହୀରାକୁଦ ନଦୀବନ୍ଧ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ବିସ୍ଥାପନ ସମସ୍ୟାକୁ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଲେଖିକା ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ସେହିଭଳି ଲେଖିକାଙ୍କ 'ଲୁହା' ଉପନ୍ୟାସ ନଗଡ଼ାର ନଗ୍ନ ବାସ୍ତବତା ଓ ଶିଳ୍ପାୟନ ଓ ବିସ୍ଥାପନର ନିଖୁଣ ଚିତ୍ରକୁ ଆଧାର କରି ରଚିତ ହୋଇଛି । ଲୁହା ଉପନ୍ୟାସରେ ସଂରକ୍ଷଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖିକାଙ୍କ ତୀବ୍ର ସ୍ୱର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଲୁହା ଉପନ୍ୟାସରେ ସମୁଦାୟ ପଚିଶି ଗୋଟି ଅଧ୍ୟାୟରେ ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀ ସ୍ୱର ସରକାରକୁ ପ୍ରଶ୍ନ? କରିଛନ୍ତି 'ସଂରକ୍ଷଣ ନୁହେଁ ସରକାର, ସୁରକ୍ଷା ଦିଅ'। ଆରକ୍ଷଣ ନୁହେଁ, ନିରୀକ୍ଷଣ କର । ଯେଉଁ ସଂରକ୍ଷଣ, ଆରକ୍ଷଣ ତା'ର ଆତ୍ମସମ୍ମାନକୁ ଦଳିମକଚି ଧୂଳିସାତ୍ କରେ ତାହା ସଂସ୍କରଣସାପେକ୍ଷ । ଯାଅ ସରକାର, ନଗଡ଼ାର ସେଇ ଆଦିବାସୀକୁ ପଚାର ଯିଏ ପାହାଡ଼ର ଦନ୍ତୁରା ଛାତିରେ ପୋଡୁରଷ କରି ଜିଇଁବାର ମୂଳମନ୍ତ୍ରକୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଛି । ନା ତା' ପାଖେ ଅଛି ତେଲ, ନା ଅଛି ମସଲା । ନା ସେ ତେଲ ଲଗାଇ ଶିଖୁଛି, ନା ସେ ତେଲ ମାଖିପାରୁଛି । ନା ସିଏ ମସଲା କଷି ଖାଇପାରୁଛି, ନା ସେ ମସଲାର ମାଲେମାଲ୍ ପ୍ରଚାର କରିପାରୁଛି । ହଁ, ତା' ପାଖରେ ଭୋକ ବ୍ୟତିରେକ ଅଛି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ଯାହା ସେ ସରକାରକୁ ଦେଇପାରିବ । ସେହି ଭୋଟ୍ ବଦଳରେ ସରକାର, ତମେ ତାକୁ ଦିଅ କଣ ? ! ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ, ରେସନ୍ ଆଉ ସିଲଟଖଡ଼ିର ଉପରକୁ ଯାଇ ଦେଖ ସରକାର, ସେ ତା' ଜାଳିରେ ସଜସଜ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ତୁମର ସାମାନ୍ୟ

ଉପଚାରକୁ ଚାହିଁବସିଛି । ପାରୁଛ ଯଦି ଉଠାଇନିଅ ଏ ସଂରକ୍ଷଣ, ଦିଅ ସମାନ । ମୁଁ ତ କହୁଛି ନା ମୋର ରକିରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂରକ୍ଷଣ ଲୋଡ଼ା, ନା ସଂସଦରେ ଆସନ ଲୋଡ଼ା । ମୁଁ, ଇତିଶ୍ରୀ ହେମ୍ବ୍ରମ୍ ଆଜି ଏଠାରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି ଯେ ମୁଁ କୌଣସି ସଂରକ୍ଷଣର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରିବିନାହିଁ, ନା ଜାତିଗତ ସ୍ତରରେ, ନା ଲିଂଗଗତ ସ୍ତରରେ । କି ବାସ୍ତବ କଥା ଓ ଶବ୍ଦରେ ଲେଖିକା ଆଙ୍କି ଦେଇଚିଛନ୍ତି ସେଇ ନଗଡ଼ାର କରୁଣ ଚିତ୍ର ।

ନକ୍ସଲ ଚେତନା:

ଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଷଷ୍ଠ ଦଶକ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ନକ୍ସଲ ଆନ୍ଦୋଳନ ଭାରତବର୍ଷର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟାପି ଯାଇଛି । ଅନେକ ଏହାକୁ ପଶୁପତିରୁ ତିରୁପତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାପିଛି ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟ ବହୁ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଅରଣ୍ୟ ଘେରା ଜନଜାତି ବହୁଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ମାଓବାଦୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ମାଓବାଦୀଙ୍କ ଚଳଣି, ବିଚାରଧାରା ଆଦିକୁ ଚମତ୍କାର ଢଙ୍ଗରେ ଲେଖିକା ତାଙ୍କର 'ଜିରୋ' ଉପନ୍ୟାସରେ ଦେଖାଇଛନ୍ତି ।

ନାରୀ ଜୀବନର ସ୍ଥିତି:

ଜଣେ ନାରୀ ଭାବରେ ଔପନ୍ୟାସିକା ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମନନେଇ ନାରୀ ଜୀବନର ଦୁଃଖ, ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ପାଥେୟ କରି ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀ ଜୀବନର ସ୍ଥିତିକୁ ସେ ଯେଉଁ ଭଳି ଭାବରେ ପରଖିଛନ୍ତି ତାହାର ସାହିତ୍ୟକ ପ୍ରକାଶ ଘଟିଛି ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ । ଏହି ନାରୀ ଜୀବନରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥିତି ତାଙ୍କର 'ଦିଗବଳୟ ଏଠି ନୁହେଁ', 'ସାରାଂଶ', 'ବୈଶ୍ରବଣୀ', 'ହୋମୋସାପିଏନ୍ସ', 'ଯଦି ଋତୁ ବଦଳେ', 'ଅନିନ୍ଦିତାର ଡାଏରୀ', 'ସରୀସୃପ', 'ଦୁର୍ଗ ତଥାପି ଭାଙ୍ଗେ ନାହିଁ', 'ବନ୍ଧନୀ', 'ସ୍ଥିତି ସଂହିତା', 'କ୍ୟାମ୍ପସ୍ କ୍ୟାମ୍ପସ୍', 'ଜିରୋ', 'ଭୂମୀ' 'ଧାରା ଏକୋଇଶ', 'ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରେ ସାତରାତି', 'ଫର୍ଚ୍ଚା', 'ଅଂଶୀ', 'ଶୂନ୍ୟଦେହୀ' 'ମରୁଦ୍ରୋହ', 'ଲୁହା', 'ନିଆଁ' 'ରାଣୀ', 'ଇଭ୍', 'ଅନ୍ଧ ରବିବାର', 'ଭଉଁରୀ', 'ମୁଁ ଯୁଦ୍ଧ ଚାହେଁ' ଆଦି ଉପନ୍ୟାସରେ ଚିତ୍ରାୟିତ ହୋଇଛି ।

ବାମପନ୍ଥୀ ଉଗ୍ରବାଦ ଓ ଏହାର ପରିଣତିକୁ ନେଇ 'ଜିରୋ' ଉପନ୍ୟାସ । 'ସାରା' ଓରଫ 'ସାରିକା' ହେଉଛି ଏହାର ନାୟିକା ଓ ଅଭୟ ହୁଏତ 'ନାୟକ' କିନ୍ତୁ 'ନୀଳାଚଳ' ? 'ଜିରୋ'ର ଭାରକେନ୍ଦ୍ର (Centrali)ରେ ଚିତ୍ର ଢଳଢଳ ହେଉଥାଏ 'ନୀଳାଚଳ' ଆଉ ତା'ର ସାମ୍ନାସାମ୍ନି 'ଦିଶା' – ଯେଉଁମାନେ ଗୋଟେ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱପ୍ନପାଇଁ 'ସକାଳ'ର ଆୟୋଜନରେ ଥାଆନ୍ତି ସଦା ମଗ୍ନ ଆଉ ବିଭୋର । ସେଇଠି ବନ୍ୟା ଲିଲିନ୍ ଏମିତିକି ସାରିକାମାନଙ୍କ ସ୍ଥିତିକୁ ସଂଶୟାଚ୍ଛନ୍ନ ମନେହୁଏ । ମୁନ୍‌ସି ଲାଲ୍ ଓ ଜାଲୁରୀ ମୁଣ୍ଡାର ଚରିତ୍ର କେବଳ ଗୋଟେ ଗୋଟେ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ... ଡମି । ଖାଦ୍ୟ ଓ କ୍ଷୁଧାର କ୍ଷତଚି ଯେବେ ଆଉ ନ ଥିବ । ଯେବେ ନ ଥିବ ଅବିଚାର ଆଉ ଶୋଷଣ । ନ ଥିବ ବିଭେଦ କି ବୈଷମ୍ୟ ସେବେ ପୁନରାୟ ଘୂରିଯିବ ସମୟର ଚକ୍ର । ସେବେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ନ ଥିବ କି ? ପ୍ରତିହିଂସା । ପ୍ରତିରୋଧ ଅବା ପ୍ରତିହିଂସାର ବି ନ ଥିବ ସ୍ଥାନ – ଏ ପୃଥିବୀରେ । ପୁଣି ଥରେ ଫେରିଆସିବ ସଭ୍ୟତା, ଯେଉଁଠି ସୁନ୍ଦରପଣର ଶୁଭଶଙ୍ଖ ହେଉଥିବ ନିନାଦିତ । ମଣିଷ ହେବ ମଣିଷ ଭଳି ଓ ଜୀବନ ହେବ ଠିକ୍ ଜୀବନ ପରି, ଯେଉଁଠି ଯନ୍ତ୍ରଣା ନ ଥିବ କି ଦୁଃଖ । ପରିବର୍ତ୍ତନର ପରିଣତିରେ ପବିତ୍ର ଦର୍ଶନର ସ୍ୱପ୍ନିଳ ସମ୍ଭାବନା ହେଉଛି 'ଜିରୋ' – ବୃତ୍ତୀୟ ବିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଗତି – ଶେଷରୁ ଆରମ୍ଭ ଓ ପ୍ରତ୍ୟାଶାରୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ।

ISSN No:. 3049-2807(Online), Volume No:. I, Issue No:. II, APRIL-JUNE 2025

ଐତିହାସିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ-ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନୈତିକ-ରାଜନୈତିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି:

ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ 'ସ୍ଥିତି ସଂହିତା' ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ସଂସ୍ଥାପନାର ଏକ ବିରଳ ଗାଥା। ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ସିଂହଭାଗ ଦାବୀ କରିଆସିଥିବା ମୁନି, ଋଷିମାନଙ୍କ ଯୁଗଯୁଗର ଅହଂକାରକୁ ମମତାମୟୀଙ୍କ ଏହି ଉପନ୍ୟାସ କେବଳ ଭାଙ୍ଗିନାହିଁ, ବରଂ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ନୂତନ ପରିଭାଷାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସକୁ ଉନ୍ମୋଚିତ କରିଛି। ସ୍ଥିତି ସଂହିତା ବୈଦିକ ଯୁଗର ଋଷିମାନଙ୍କ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିବର୍ତ୍ତନବାଦରେ ଭୂମିକାର ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଗାଥା । ଋଷିକା ଲୋପାମୁଦ୍ରା ଏବଂ ଋଷି ଅଗସ୍ତ୍ୟଙ୍କ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାରେ ଲୋପାମୁଦ୍ରାଙ୍କ ବୈଦିକ ପ୍ରଜ୍ଞା, ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠତାକୁ ଚମତ୍କାର ଶୈଳୀରେ ପରିବେଷଣ କରିଛନ୍ତି ମମତାମୟୀ । 'ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରେ ସାତ ରାତି' ଉପନ୍ୟାସ ନାରୀବାଦୀ ଦର୍ଶନର ଏକ ନିଛକ ପ୍ରତିଛବି । ଆବେଗ, ସମ୍ମୋହନ, ସଂକର୍ଷଣ ଓ ସଂଘର୍ଷ ଉପରିଧି ବି ଅଛି ବାସ୍ତବତା ଯାହା ନାରୀ ର ଛାତି ର ଦହଲିଜ୍ ଟପି ଅନାଭରଣ ଭାବେ ଏ ଦୁନିଆ କୁ ସାମ୍ନା କରି ବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରଖେ ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ । 'ଧାରା ଏକୋଇଶ' ମଧ୍ୟ ଏକ ନିଛକ ବାସ୍ତବତା ର ସ୍କେଚ୍। ଏଥିରେ ମାନବିକ ଅଧୀକାର କୁ ନେଇ ଆମ ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରତି ଅଛି ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । 'ଅଂଶୀ' ଉପନ୍ୟାସିକା ଟି' ଆଷ୍ଟ୍ରାଲ ବଡି' କୁ ନେଇ ରଚିତ ଏକ ଭରଚୁଆଲ୍ ରିଆଲିଜମ୍ ର ଅନ୍ୱେଷଣ କରେ ସତ, ହେଲେ ଏଥିରେ ପରିକଳ୍ପନାର ଆଭୂଷଣ ପିଂଧି ବି ଅଛି ମଣିଷ ର ନିଜ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାର ସତ୍ୟପାଠ। ସେହିପରି 'ଶୂନ୍ୟଦେହୀ' ଉପନ୍ୟାସକୁ ସିଆମିଜ୍ ଟୁଇନ୍ ବା ସଂଯୁକ୍ତ ଯମଜଙ୍କୁ ନେଇ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ତ୍ୟାଗ ଓ ନୈସର୍ଗିକ ପ୍ରେମର କଂପନ ଓ ସମର୍ପଣ ରେ ଏହା ସମାହିତ ।

ହେନା ନାରୀର ସମସ୍ତ କୋମଳ ସୌକୁମାର୍ଯ୍ୟ ନେଇ ଜନ୍ମ ନେଇଥଲେ ହେଁ, ନିଜ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ସୁବାସିତ ମହକ ଭରି ଦେଉଥଲେ ହେଁ, ମାଧବୀ ଲତା ବର୍ଷାରେ ଭିଜି ଅଧିକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସୁବାସ ଦେବା ପରି ସ୍ନେହ ବର୍ଷାରେ ସୁଗନ୍ଧ ବାଣ୍ଟୁଥିବା ହେନା ଯେ କେବଳ ନାରୀ ନହେଁ, କମନୀୟ ସଭା ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଅଦମନୀୟ ଅପରାଜିତା ବ୍ୟକ୍ତି ସତ୍ତାଟିଏ, ମମତାମୟୀଙ୍କ 'ମରୁଦ୍ରୋହ' ଉପନ୍ୟାସ ନପଢ଼ିଲେ ଏହାକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିହେବ ନାହିଁ । ଅତି ସ୍ନେହଶୀଳା ନାରୀଟିଏ ପରିସ୍ଥିତି ଚାପରେ କିପରି ଅନତିକ୍ରମ୍ୟ ହୋଇଯାଏ, ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ କ୍ଷମତାକୁ କିପରି ସେ ପରାଜିତ କରେ, ନାରୀ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଭାବପ୍ରବଣତା ଯେତେବେଳେ ଯୁକ୍ତିପ୍ରବଣ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ସମ୍ମୁଖରେ ଥିବା ବିରାଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରୂପକ ସେନାକୁ ସେ କପରି ଭୂଲୁଣ୍ଠିତ କରେ, ତାହାର ଅନନ୍ୟ ଉଦାହରଣ ମମତାଙ୍କ ମାନସ କନ୍ୟା 'ମରୁଦ୍ରୋହ'ର ନାୟିକା ହେନା । ପାରଂପରିକ ଭାରତୀୟ ପାରିବାରିକ ଢାଞ୍ଚାରୁ ମୁକୁଳି ହେନା ପରି ଚରିତ୍ରମାନେ କପରି ଭାରତୀୟ ନାରୀର ନୂତନ ରୂପକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି, ତାହାର ଉଦାହରଣ ନାୟିକା ହେନା । ଉତ୍ତର ଆର୍ଥିକ ଉଦାରୀକରଣର ଢାଞ୍ଚା ମଧ୍ୟରେ ରାଜନୀତି-ଅର୍ଥନୀତି କ୍ଷମତାର କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଭବିଷ୍ୟତ ତଥା ସମ୍ଭାବନାକୁ ବ୍ୟକ୍ତିବାଦୀ କରିଦେଇପାରୁଛି, ସେହି ନୂତନ ଆର୍ଥିକ-ରାଜନୀତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରଚିତ 'ମରୁଦ୍ରୋହ' ଉପନ୍ୟାସ। ପୁରୁଷ ପ୍ରଧାନ ସମାଜବ୍ୟବସ୍ଥାରେ କ୍ଷମତାର ରାଜନୀତିରେ ସର୍ବଦା ନାରୀ ହିଁ ବଳି ପଡ଼େ । 'ମରୁଦ୍ରୋହ'ରେ ତାହା ଘଟି ନାହିଁ । ସମାଜ-କ୍ଷମତାର ଅଲଂଘନୀୟ ସ୍ରୋତକୁ ଜଣେ ଯୁଗଳୀ ସନ୍ତରଣକାରୀ ଯେ ଲଂଘିପାରେ, ତାହା ନିଜ ପୃଥିବୀରେ ଦେଖାଇ ପାରିଛନ୍ତି ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀ । ଗୋଟିଏ ପଟେ ଅଲଂଘ୍ୟ ସ୍ରୋତ ମଂତ୍ରୀ ରାଜନ୍, ସେହି ସ୍ରୋତକୁ

ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ଅତୁଟ ବିଶ୍ୱାସ ରଖୁଥିବା ହେନା, ଏହି ଦୁଇ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ସଂଘାତ ଉପନ୍ୟାସକୁ ଆକର୍ଷଣୀୟ କରିପାରିଛି । 'ମରୁଦ୍ରୋହ' ଉପନ୍ୟାସରେ ଅନେକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସର କଥା-ମଞ୍ଜି ଛପି ରହିଛି । ଶେଲୀ ଓ ମହକର ସଂପର୍କ, ସୌରଭର ସପ୍ନ, ହେନାର ନିଃସଙ୍ଗତା, ଇନ୍ଦୁଦେବୀଙ୍କ ଅତୀତ ତଥାପି ଅନାବରଣ ଅପେକ୍ଷାରେ । ଶେଲୀ ଓ ବୁବୁର ସାହାଯ୍ୟରେ ହୁଏତ ହେନା ଆଜି ବିଜୟ ଟିକା କପାଳରେ ନାଇପାରିଛି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଦିନ ହେନା ସହ ରେବର ସର ଓ ସମଥର୍ନ ମିଶିବ, ସେଦିନ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟର ଯେଉଁ ଅଲ୍ଲଂଘନୀୟ ସ୍ରୋତ ନିର୍ମାଣ ହେବ, ତାହାକୁ ରାଜନ ପରି କ୍ଷମତାସୀନ ରାଜନେତାମାନେ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ତ' ଦେଖିବେନି, ବରଂ ଦୂରରୁ ପ୍ରଣିପାତ କରିବେ । ଶେଲୀ, ମହକ ଓ ରେବ ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ଲେଖିକା ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ ବିକଶିତ ହେବ, ସେତେବେଳେ ଭାରତୀୟ ନାରୀର ନୂତନ ରୂପକଳ୍ପ ନିର୍ମିତ ହେବ ।

ସାହିତ୍ୟରେ ଅର୍ଥ ସହିତ ଶବ୍ଦର ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଥାଏ । ଏହି ଶବ୍ଦ ଉପରେ ଭାରା ଦେଇ ସମଗ୍ର ସାହିତ୍ୟ ସୌଧ ଗଢ଼ି ଉଠେ । ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ ଭାବ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯେତେ ବୈଚିତ୍ରମୟ ଶବ୍ଦଗଠନ ଓ ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ସେତେ ସଫଳ ମନେହୁଏ । ବିଭିନ୍ନ ଭାବଧାରାକୁ ନେଇ ସେ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା କରିଥିବାରୁ ପ୍ରତିଟି ଉପନ୍ୟାସର ଭାଷାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ଚରିତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ଭାଷା ଦେବାରେ ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀ ସିଦ୍ଧହସ୍ତା । ପ୍ରତୀକ, ଚିତ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରୟୋଗ, ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକର ପ୍ରୟୋଗ କବିତାର ବ୍ୟବହାରରେ ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ତୁଲ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମନେହୁଏ ।

ଉପନ୍ୟାସ ମଣିଷ ଜୀବନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । ମଣିଷର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବୃତ୍ତି ନିବୃତି ଉପନ୍ୟାସକୁ ଜଟିଳ-ଜଞ୍ଜାଳ-ଜ୍ୱାଳାମୟ ପ୍ରକାଶ ହେବାପାଇଁ ଅବକାଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଆନ୍ତ । ଉପନ୍ୟାସର ଅନ୍ତଃସତ୍ତାରୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ଯା ଭିତରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା କେତକ ସାଧାରଣ ସତ୍ୟକୁ ଧରାହୁଏ । କାହାଣୀକଳା ଓ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୋଟିଏ ଉପନ୍ୟାସ ଅନ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇପାରେ; କନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପନ୍ୟାସ ଭିତରେ କେତୋଟି ସାଧାରଣ ସତକଥା ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ, ଯାହାକୁ ଉପନ୍ୟାସର ପ୍ରାଣଧର୍ମ କୁହାଯାଇ ଥାଏ । ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ଜଣାଯାଏ ତାଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି- ମିଥର ନବନିର୍ମାଣ, ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା, ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ଅନୈତିକ ଓ ଅବାଞ୍ଛିତ ପରିବେଶ, ଅସହାୟତା, ନାରୀ ଜୀବନର ସ୍ଥିତି, ବିସ୍ଥାପନ, ନକ୍ସଲ ଚେତନା, ନାରୀବାଦ, ମାର୍କ୍ସବାଦ, ନବମାନବବାଦ, ସ୍ଥିତିବାଦ, ଆଦିବାସୀ ଜୀବନ ଚିତ୍ର, ଦଳିତ ଚେତନା, ଐତିହାସିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ରାଜନୈତିକ ଆଦି ପ୍ରମୁଖ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଔପନ୍ୟାସିକା ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉପସଂହାର

ଉପନ୍ୟାସ ହେଉଛି ଜୀବନରେ ଗଦ୍ୟ ମହାକାବ୍ୟ । ମମତାମୟୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଫଳରେ ଏତିକି ମନେହୁଏ କି ଜୀବନରେ ସେ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆଖି ପକାଇଛି ସେହି ସବୁକୁ ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ, କଥାବସ୍ତୁର ଚୟନ, ଉପସ୍ଥାପନା କୌଶଳ ଓ ଭାଷାଶୈଳୀ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନନ୍ୟ ମନେହୁଏ । ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଜୀବନ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଚିତ୍ରକୁ ସଫଳ ଭାବରେ ରୂପାୟନ କରି ସାହିତ୍ୟିକ ରୂପ ଦେବାରେ

ମମତାମୟୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ନାମ ସ୍ମରଣକୁ ନିଆଯାଇ ପାରେ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

ସହାୟକ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସ

୧. ଚୌଧୁରୀ , ମମତାମୟୀ , ଦିଗବଳୟ ଏଠି ନୁହେଁ , ଭୁବନେଶ୍ୱର , କାଦମ୍ବିନୀ ପ୍ରକାଶନୀ , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୨୦୦୭

୨. ଚୌଧୁରୀ , ମମତାମୟୀ , ସାରାଂଶ , ବିନୋଦ ବିହାରୀ , କଟକ , ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଏମ୍ପୋରିୟମ୍ , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ,୨୦୦୯

୩. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ବୈଶ୍ରବଣୀ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ, ନବଦିଗନ୍ତ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୦୯

୪. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ହୋମୋସାପିଏନ୍ସ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୩

୫. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଯଦି ଋତୁ ବଦଳେ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୩

୬. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଅନିନ୍ଦିତାର ଡାଏରୀ, କଲିକତା, ମଲ୍ଲିକା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୪

୭. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ସରୀସୃପ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୬

୮. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଦୁର୍ଗ ତଥାପି ଭାଙ୍ଗେ ନାହିଁ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୭

୯. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ବନ୍ଧନୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୭

୧୦. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ସ୍ଥିତି ସଂହିତା, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୮

୧୧. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, କ୍ୟାମ୍ପସ୍ କ୍ୟାମ୍ପସ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୯

୧୨. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଜିରୋ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୯

୧୩. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଭୂମୀ, ୨୦୨୧

୧୪. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଧାରା ଏକୋଇଶ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୨

୧୫. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରେ ସାତରାତି,ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୨

୧୬. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଫର୍ଚ୍ଚା, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୨

୧୭. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଅଂଶୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୨

୧୮. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଶୂନ୍ୟଦେହୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୨

୧୯. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ମରୁଦ୍ରୋହ , ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୨

୨୦. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ଲୁହା , ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୨

୨୧. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ , ନିଆଁ , ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୩

୨୨. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, ରାଣୀ , ଭୁବନେଶ୍ୱର , ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୨୩

୨୩. ଚୌଧରୀ , ମମତାମୟୀ , ଇଭ୍ , ଭୁବନେଶ୍ୱର , ପକ୍ଷିମା ପ୍ରକାଶନୀ , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୨୦୨୩

ସହାୟକ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ପତ୍ରପତ୍ରିକା

୧. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, 'ଅନ୍ଧ ରବିବାର', ଭୁବନେଶ୍ୱର , ପୂଜାସଂଖ୍ୟା , ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ୨୦୨୩ ।

୨. ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ, 'ଭଉଁରୀ', ଭୁବନେଶ୍ୱର ,ଅମୃତାୟନ , ୨୦୨୩ ।

ସହାୟକ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ସମାଲୋଚନା ପୁସ୍ତକ

୧. କର, ପ୍ରଫେସର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ , ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ , କଟକ , ବିନୋଦବିହାରୀ , ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୨୦୧୫ ।

୨. ପଟ୍ଟନାୟକ , ପଠାଣି , ରାଉତ , ଭୋଳାନାଥ , ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର ପରିଚୟ (ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ) କଟକ , ବିନୋଦବିହାରୀ , ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୧୯୬୯ ।

୩. ପଟ୍ଟନାୟକ , ପଠାଣି , ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର ପରିଚୟ (ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ) କଟକ , ବିନୋଦବିହାରୀ , ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୧୯୯୭ ।

୪. ପାଣିଗ୍ରାହୀ , ଡକ୍ଟର ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ,ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ , କଟକ , ବିନୋଦବିହାରୀ, ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୨୦୧୯ ।

୫. ବରାଳ , ଡ଼କ୍ଟର ଆଲୋକ , ଉପନ୍ୟାସ ଜିଜ୍ଞାସା କଟକ , ଅରୁଣୋଦୟ ମାର୍କେଟ , ଶଙ୍କରପୁର , ବିଜୟିନୀ ପବ୍ଲିକେଶନ୍ , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୨୦୧୯ ।

୬. ସାହୁ , ନାରାୟଣ , ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ପରିଚିତି (ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ) କଟକ , ବିନୋଦବିହାରୀ , ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୨୦୨୨ ।

୭. ସାହୁ , ନାରାୟଣ ,ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ପରିଚିତି (ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ) କଟକ , ବିନୋଦବିହାରୀ , ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର , ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ , ୨୦୨୨ ।

□□□

ବିନ୍ଦୁ ବିମର୍ଶ
BINDU BIMARSHA...